

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 0 9 2 5 1 1 2 2

JESENSKI IZPITNI ROK

ZGODOVINA

==== Izpitna pola 2 =====

Narodna zgodovina

Petek, 28. avgust 2009 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

Izpitna pola vsebuje 25 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogu je število točk navedeno v izpitni poli. Pri reševanju si pomagajte s slikovnim gradivom.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte v **izpitno polo** v za to predvideni prostor. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z nič (0) točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 4 prazne.

Prazna stran

OBRNITE LIST.

SLOVENCI V PRVIH DVEH DESETLETJIH PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

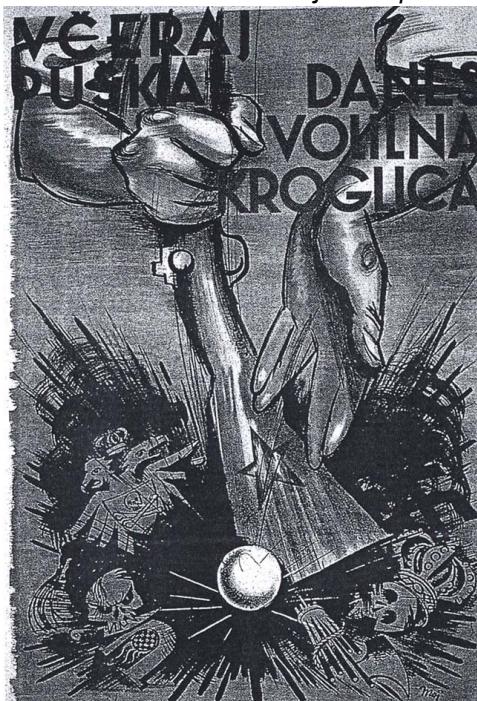
1. Po drugi svetovni vojni je kot najpomembnejša politična sila v celotni Jugoslaviji izšla Komunistična partija. Ta je takoj začela vzpostavljati nov družbeni red.
Po kateri državi se je pri vzpostavljanju nove oblasti zgledovala povojska oblast v Jugoslaviji?

(1 točka)

2. Novembra 1945 so potekale volitve v ustavodajno skupščino.
Pojasnite razlog, zakaj opozicija na teh volitvah ni hotela sodelovati.
Zakaj na volitvah namestijo t. i. črne skrinjice.
Kako se je imenovala edina lista, ki je sodelovala na teh volitvah?

(3 točke)

Slika 1: Volitve v ustavodajno skupščino

(Vir: Drnovšek, M., in drugi, 1996: Slovenska kronika XX. stoletja 1941–1995, str. 130. Nova revija. Ljubljana)

3. Na volitvah v ustavodajno skupščino so bile številne nepravilnosti.
Navedite dve nepravilnosti na voliščih.

(2 točki)

4. Obenem z onemogočanjem večstrankarskega sistema je nova oblast vodila oster boj proti pravim in domnevnim nasprotnikom novega sistema. Del tega so postali različni sodni procesi. Pojasnite, komu so sodili v dachauskih procesih in Nagodetovem procesu. Česa so bili obtoženi tisti, ki so jim sodili na sodiščih narodne časti?

(3 točke)

Slika 2: Povojni procesi

(Vir: Drnovšek, M., in drugi, 1996: Slovenska kronika XX. stoletja 1941–1995,
str. 156. Nova revija. Ljubljana)

5. Po vojni so potekali tudi obračuni z nasprotniki partizanskega gibanja.
Preberite odlomek in odgovorite na vprašanja.
Kako se je ob koncu vojne imenovala najmočnejša protipartizanska oborožena formacija na Slovenskem?
Kaj se je zgodilo z večino pripadnikov protipartizanskih formacij, ki so jih zahodni zaveznički vrnili v Jugoslavijo?

(2 točki)

Titov govor v Ljubljani 27. maja 1945

Kar se tiče onih izdajalcev, ki so bili v državi sami, v vsakem narodu posebej, to je stvar preteklosti. Roka pravice, roka maščevalka našega ljudstva je že dosegla ogromno večino, a samo manjšemu delu izdajalcev se je posrečilo pobegniti pod okrilje pokroviteljev izven naše dežele. Ta manjšina ne bo nikdar več gledala naših divnih planin, naših cvetočih polj. Če bi se to vendarle zgodilo, bo to trajalo zelo kratek čas.

(Vir: Ljudska pravica. Leto IV, št. 28, Ljubljana, sreda, 28. maja 1945)

6. Nova oblast je za najmočnejšo opozicijsko silo na Slovenskem po koncu vojne imela Rimskokatoliško cerkev.
Navedite tri ukrepe, s katerimi je povojna oblast želela zmanjšati vpliv in prisotnost Cerkve v javnosti.

(3 točke)

7. Tudi znotraj Osvobodilne fronte je med nekaterimi njenimi člani, ki so med vojno sodelovali s komunisti, tlelo nezadovoljstvo.

Navedite priimek najbolj znanega člana Osvobodilne fronte, ki je po vojni kritiziral oblast.
Iz odlomka ugotovite, česa je obtožil novo povojsko oblast.

(2 točki)

Komunistična stranka ima v rokah vso državno oblast, zakonodajno in izvršilno, ima odločujoč vpliv na sodišča, vojsko, v njenih rokah je tajna politična policija, ona vodi oficielno politično organizacijo, postavlja sekretarje vseh OF odborov, ki dejansko odločajo v vseh krajih, okrajih in okrožjih.

(Vir: Repe, B., 1997: Naša doba, str. 23. DZS. Ljubljana)

8. Med prvimi ukrepi novih oblasti je bila nacionalizacija. Potekala je v treh fazah, leta 1946, 1948 in 1958.

Pojasnite, zakaj je država izvajala nacionalizacije.

Na kratko pojasnite, kaj so nacionalizirali leta 1946, 1948 in 1958.

(4 točke)

9. Nacionalizacija je prizadela širok krog ljudi.
Pojasnite, ali je država ljudem povrnila nastalo škodo.
Kako je oblast ravnala v primerih tujih denacionalizirancev?

(2 točki)

10. Prednostna naloga po vojni je bila obnova države.
Iz vira ugotovite, kako so v prvih mesecih in letih obnavljali državo.

(1 točka)

V Hrastniku so preteklo nedeljo delavci in nameščenci rudnika ter člani MOOF in NM izvedli prvi prostovoljni udarniški dan. Prostovoljno so pohiteli v jamo v nedeljo, ko rudnik ni normalno obratoval, in podarili za obnovo 493 vozičkov premoga, kar pomeni 310 ton in presega normalno dnevno proizvodnjo za 100 %.

(Vir: Ljudska pravica. Leto IV, št. 62, Ljubljana, četrtek, 5. julija 1945)

11. Med prvimi ukrepi nove oblasti je bila tudi agrarna reforma.
V obliki krajšega razmišljanja opišite agrarno reformo, pri tem upoštevajte naslednje elemente:
razlog, zakaj je bila agrarna reforma uvedena že pred volitvami v ustavodajno skupščino; skupine oziroma institucije (tri), ki so jim odvezeli največ zemlje; načelo, po katerem so delili odvzeto zemljo; dve posledici agrarne reforme.

(5 točk)

Slika 3: Spremembe

(Vir: Drnovšek, M., in drugi, 1996: Slovenska kronika XX. stoletja 1941–1995, str. 196. Nova revija. Ljubljana)

12. Po vojni je bil uveden obvezni odkup kmetijskih pridelkov.
Pojasnite, zakaj je država po vojni uvedla obvezni odkup.
Kako so se na obvezni odkup odzvali kmetje?

(2 točki)

13. Leta 1950 so uvedli samoupravljanje.

Razložite, zakaj se je državna oblast odločila za uvedbo samoupravljanja.
V katerem slovenskem podjetju so najprej uvedli delavsko samoupravljanje?

(2 točki)

14. Povežite pojme in kratice iz levega stolpca s pojmi v desnem stolpcu tako, da na prazno črto v desnem stolpcu prepišete ustrezno črko iz levega stolpca.

(3 točke)

A kolektivizacija	_____ udarnik
B AFŽ	_____ plansko gospodarstvo
C UNRRA	_____ začasna skupščina
D brigadirstvo	_____ zadruge
E AVNOJ	_____ paketi pomoči
F petletke	_____ ženske

15. V petdesetih in šestdesetih letih se je gospodarski položaj v Sloveniji hitro spremenjal.

Obkrožite dve pravilni trditvi.

(2 točki)

- A V primerjavi s prvim povojnim desetletjem je začela življenjska raven naraščati. Na trgu so prišli predmeti široke potrošnje: radijski aparati, mopedi, avtomobili, hladilniki, vendar si jih je v začetku privoščilo le malo prebivalcev.
- B V Sloveniji je v šestdesetih letih začelo naraščati zadovoljstvo z zvezno gospodarsko politiko, ker je ta izvedla temeljito gospodarsko reformo in se je potem tudi držala.
- C V začetku šestdesetih let je rast proizvodnje začela zavirati slabo razvita trgovina. Zmanjšalo se je število prodajaln in veleblagovnic s celovito ponudbo blaga.
- D V začetku šestdesetih let je bil liberaliziran postopek pridobivanja potnih listov, vedno več Slovencev pa si je poiskalo zaposlitev v tujini.

16. Slovensko gospodarstvo je bilo po koncu vojne v primerjavi z drugimi deli države zapostavljeno. Navedite dva razloga, zaradi katerih je bila Slovenija v slabšem gospodarskem položaju kakor drugi deli države.

(2 točki)

17. Leta 1948 se je Jugoslavija zapletla v spor z Informbirojem.

Kaj je bil Informbiro?

S kakšnim namenom je bila ta organizacija ustanovljena?

(2 točki)

18. Navedite vzrok za spor med Jugoslavijo in Informbirojem.

Na kratko opišite dva ukrepa oziroma pritiska, s katerima je Informbiro poskušal disciplinirati jugoslovansko vodstvo.

(3 točke)

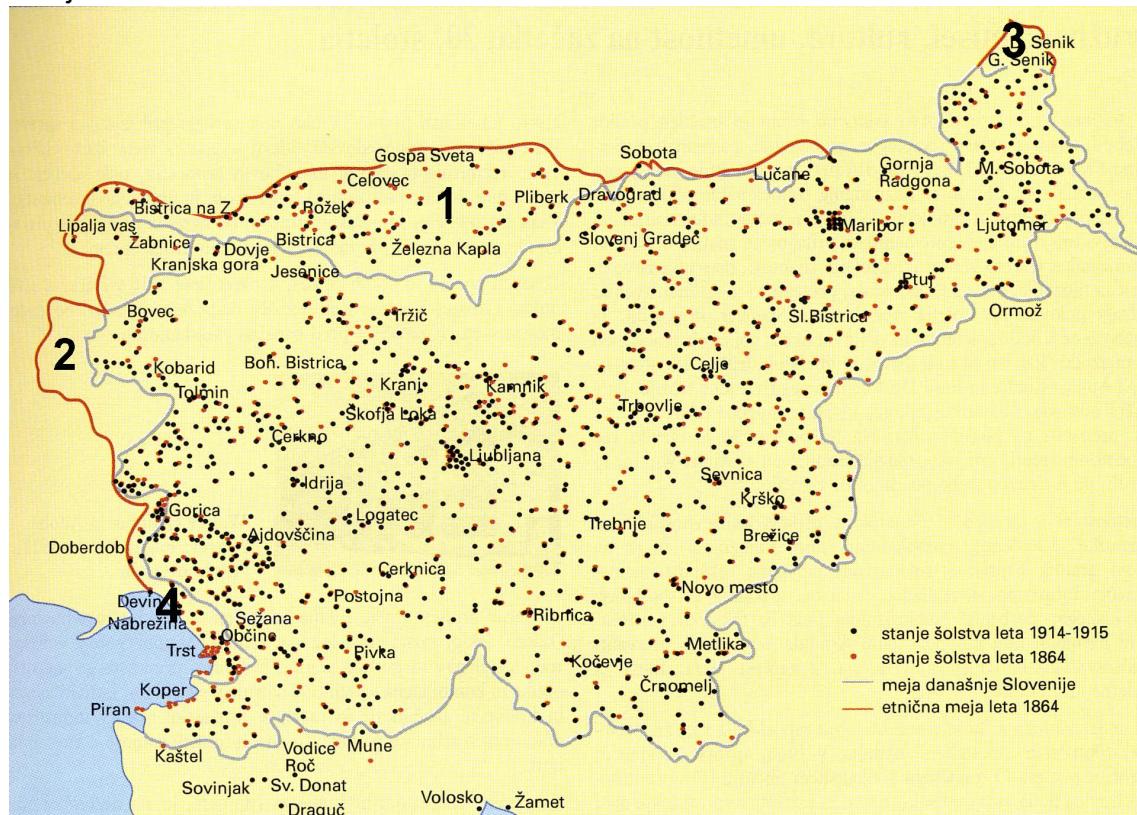
19. Del komunistov se je v sporu z Informbirojem postavil na stran Sovjetske zveze.

Kako so v Jugoslaviji ravnali s takimi člani?

(1 točka)

20. Po drugi svetovni vojni se je k matični domovini priključil del ozemlja, ki so ga po prvi vojni zasedle tuje sile. Kljub temu je zunaj meja nove domovine ostalo veliko Slovencev. Številke od 1 do 4 z zemljevida 1 pripišite na črte pred spodaj navedenimi Slovenci.

(2 točki)

Zemljevid 1

(Vir: Repe, B., 1997: Naša doba, str. 23. DZS. Ljubljana)

- Koroški Slovenci
 Beneški Slovenci
 Porabski Slovenci
 Tržaški Slovenci

21. Kmalu po vojni je izbruhnil spor za meje na zahodu med Jugoslavijo in zahodnimi zavezničkimi državami. S katero mirovno pogodbo je bilo ustanovljeno Svobodno tržaško ozemlje?
 Kako so leta 1947 razdelili STO?
 Zakaj Svobodno tržaško ozemlje nikoli ni zaživelovalo v praksi?

(3 točke)

22. S katerim sporazumom in katerega leta sta Italija in Jugoslavija dokončno določili mejo med državama?

(2 točki)

23. Pravice avstrijskih Slovencev ščiti avstrijska državna pogodba.

Kdaj je bila podpisana in v katerem členu zagotavlja varstvo slovenske manjšine?

Našteje dve pravici, ki ju je ta pogodba prinesla Slovencem.

(3 točke)

24. Jugoslavija je po vojni dobila več ustav. Pomembni sta bili dve, iz leta 1946 in 1963.

Kakšno je bilo po ustavi iz leta 1946 in po ustavi iz leta 1963 polno uradno ime Jugoslavij?

(2 točki)

25. Spodaj naštetim dogodkom iz obdobja po 2. svetovni vojni dopišite letnice, navedene v oklepaju.
(Leto: 1945, 1948, 1957, 1961, 1972 in 1980)

(3 točke)

spor z Informbirojem

cestna afera

smrt Josipa Broza Tita

konferenca neuvrščenih v Beogradu

III. zasedanje Avnoja

ustanovitev Revije 57

Prazna stran

Prazna stran

Prazna stran